

WWW.DEVINCAN.SK

DEVÍNČAN

Noviny pre každého Devínčana • zdarma • júl 2022 • Ročník XX • Ev. č. 5801/19

Letné čriepky

Sú veci, ktoré sa v našich životoch opakujú so železnou istotou a pravidelnosťou bez akéhokoľvek nášho pričinenia – či sa nám páčia alebo nie. Tak, ako sa všetci raz narodíme i zomrieme, rovnako sa pravidelne menia ročné obdobia (hoci tu nie sme ako ľudstvo až tak celkom bez vplyvu na toto dianie, vraj sa nám stráca jar a jeseň!) a takisto sa udalosti opakujú akosi „zvykovo“ podľa dávnych alebo novodobejších tradícií a rituálov...

Opäť sme v lete, období, kedy už oddávna – asi odkedy vznikli prázdniny – nastáva veľké sťahovanie národov. Pre jednu skupinu ľudí je to doba maximálneho nasadenia i zárobkov, pre iných znamená leto oddych, zmenu, často i dobrodružstvo.

Aj dnes sú dovolenky stále istou výzvou, často vecou prestíže a zároveň sú preto aj priestorom, kde platí trhové pravidlo ponuky a dopytu. Na sociálnych sieťach nájdete okrem množstva ponúk ešte väčšie množstvo rôznych komentárov, recenzií, testov, odporúčaní... Na všetko. Čokoľvek riešite, vyhľadávače vám odpovedia. A všimli ste si – ako spolu s hľadanými odpoveďami dostávajúte reklamné info o super ponukách? Na nové tenisky na módu, najlepšiu vieru, naj reštaurácie, naj školy, v ktorých vám z detí zaručene vychovanú géniov, zázračné lieky a ku nim pre istotu aj naj funebrákov, ak by tie lieky nezabrali, naj zážitky, naj čojaviemčovšetko. Aha, a nech nezabudnem – toho roku už začína aj ponuka na naj politikov, veď po lete máme voľby a to hneď dvojité. Dovoľte mi na tomto mieste malú organizačnú odbočku/vsuvku/výzvu takpovediac vo verejnom záujme – prosím, kto chce byť členom volebných komisií 29.10.2022 v sobotu pri komunálnych voľbách a voľbách do samosprávnych krajov –

ohláste sa nám. Nateraz štát sľubuje lepšie odmeny za túto drinu a určite vás budeme potrebovať! (píšte na podatelna@devin.sk, volajte 02/6020 2511).

Ale nech sa vrátim k téme – reklamy, dovolenky, leto, voľby. Verím, milí susedia, že ste natoľko v týchto veciach – aj vo vyberaní dovolenky aj politikov – zbehlí tak, že viete pri akomkoľvek rozhodovaní použiť vlastný zdravý „sedliacky“ rozum. V Devíne nám k tomu napomáhajú minimálne hneď dve „veci“. Po prvú – Devín je malý, mnohí sa poznáme osobne, často sa stretávame v rôznych komunitách – o mnohých ich aktivitách sa dočítate aj v tomto letnom čísle Devínčana. Takže nie sme odkázaní na to, čo sa nám na ktovie akých fórach bude v rámci kampane podsúvať – vieme, kto je kto a čo je zač. Čo, kedy a či vôbec „pre Devín“ už niečo urobil, alebo je to čerstvo vyliahnutý spravidla „spasiteľ“ na všetko? Samozrejme, odhadneme ho len, ak sme trochu vnímaví a sledujeme život a dianie okolo seba. Druhým príkladom nám môžu byť naši domáci miláčikovia. Lebo, veď kto ich v Devíne nemá?! Že ako? Určite ste si už všimli, že nás majú prečítaných ako my Dobšinského rozprávky. Presne vedia, kedy a čo môžu od svojho pánečka očakávať! Ako vymámiť maškrtku, či poškrabkanie, ako nás nanavigovať ku skrinke s krmivom alebo tam, kde nás skrátka potrebujú mať. A má na to vari váš kocúr fejsbuk či reklamu v podobe množstva informácií? Nemá. Má len inštinkty a má nás, ktorí sme preňho životne dôležití, dôkladne zmapovaných. Vnímáním a pozorovaním. Podobné inštinkty a zmysly má väčšina z nás. Teda – pokiaľ ich vo vás úplne nepotlačilo „namotanie“ na už spomínané siete, aplikácie a informácie, ktoré, kto dnes nemá, akoby ani neexistovali. Že patríte k týmto šťastlivcom? © Užívajte si leta slobodne, do vôle podľa vlastných predstáv, nasávajte reálny svet tak, ako chcete vy, inšpirujte sa, rozprávajte sa so živými, nie virtuálnymi ľuďmi. Možno sa po návrate domov so zážitkami v rozhovoroch podelíte so svojimi rovnako zrekreaovanými susedmi, ktorí sa z dovolenky vrátili len s haldou

exkluzívnych fotografií rozvešanými po internete, bez ktorých by ani nevedeli, kde vlastne boli.

Volebná agitka práve pre tých internetových sa už rozbehla. Na FB stránke Devínčania sa objavili výzvy na diskusiu – práve na webe. Aj horúce devínske témy boli vytipované. Pre vás, ktorí na net nechodia ich tu vycitujem, nech ste v obraze: parkovacia politika, komunikácie a infraštruktúra, samozrejme – nútená správa, bezpečnosť v Devíne, chýbajúce športové aktivity i kúpalisko, služby miestneho úradu a komunikácia s občanmi, územné plánovanie, majetok, ktorý Devínu prináleží, zadefinovanie toho, čo je chata a čo dom, chýbajúce komunálne služby, dane a poplatky, je Devín náš či celého sveta (turisti), komáre, amfiteáter, parkovisko pod hradom, Devínska cesta, kosenie... K tomuto si dovoľm zopár poznámok: V skupine Devínčania je 1100 členov, nie všetci sú Devínčania. Devínčanov je 2000. Čo so zvyškom nezosieťovaných? Nie sú na nete, tak proste nie sú? Čo so seniormi? Verím, že nájdeme spôsob, ako osloviť čo najviac Devínčanov, priestorov i príležitostí na to máme dosť. Verím, že sa do všetkých diskusií budete čo najviac aktívne zapájať. Verím, že čokoľvek „dohodnuté“ na webe nebude považované za definitívny názor Devínčanov na čokoľvek, že diskusia na nete i ďalších fórach bude podnetná, inšpirujúca, no nie „záväzná“ pre čokoľvek. Že sa naďalej budeme stretávať a rozprávať „na živo“, tak ako bolo v Devíne vždy dobrým zvykom. Aby sa moja viera mohla naplniť, vráťte sa zdraví domov, užite si leto aj v Devíne, pestrú ponuku podujatí a možností nájdete ďalej v čísle. Čítajte, spoznávajte sa, kto všetko u nás žije sa tiež dočítate na ďalších stranách, proste objavujte náš krásny Devín. O jeho budúcnosti potom určite rozhodnete zodpovedne. Krásne leto všetkým prajem, milí susedia.

Lubica Kolková, starostka

foto Matej Patka

DEVÍN NA STARÝCH POHLADNICIACH

Dýchne na nás čas, keď život plynul tak pomaly ako tok Dunaja. Držíme v rukách svedectvo o tom vo forme pohľadníc. Devín – Theben – Dévény, trojjazyčná obec bola vždy a za každého režimu hojne navštevovaná pocestnými a pohľadnice z nej putovali do rôznych kútov sveta. Manželia Igor a Janka Čierni, majitelia Galérie v Sv. Floriána na našom drobnom devínskom námestí si ich zbierajú dlhé roky a starostlivo zakladajú do albumov. Dovolili nám, aby sme si v nich zalistovali. Pozrime sa teda, ako vyzeral náš Devín pred vyše sto rokmi. A prípadne sa aj zamyslime, ako by to šlo zachovať ho vo svojej pôvodnej kráse...

Najstaršia archívna pohľadnica pochádza z 27. mája 1900 a písal ju istý Péter Both pre váženú dámu svojho srdca, Hedvihu Skalu, do západorumskej obce Facset. Na pozdrave s milým textom vidíme náš devínsky kostol ešte bez ohradenia, obchod U bieleho leva, kde teraz stojí Dom kultúry, sochu Árpáda na skale, ktorá už dávno neexistuje a hostinec U hnedého jeleňa. Text na pohľadnici je v maďarčine (zaujímavé, že sa pozdrav písal na prednej strane) a obsahuje slová, ktoré sa týkajú spomienky na návštevu pána Botha na juhu Maďarska (Rumunsku) a na oči farby trniek jeho rumunskej holubičky... Krásne je, že všetky tie láskyplné vyznania sa zmestili na jednu tretinu pohľadnice... A ako sa tento príbeh lásky skončil, si môžeme len domyslieť...

ami, foto archív rodiny Čiernych

Milí Devínčania – pozrite sa do svojich rodinných albumov a keď nájdete staré archívne pohľadnice, najlepšie aj s príbehom, neváhajte nám ich poslať, uverejníme ich, určite spôsobia radosť!

KNIŽNICA INFORMUJE

Milí čitatelia, oslovujem vás pred prázdninami a dovolenkami s ponukou nových knižných prírastkov v našej knižnici. Veď aj v letnom období vedia pekné a napínavé príbehy potešiť pri vode, na záhrade alebo pri kávičke pod slnečnikom. Z množstva kníh v našom fonde vám teraz ponúkam tie nové.

Peter Škorňa: Odklínanie ticha

Séria nadčasových rozhovorov je pre čitateľa ideálnym prostriedkom pozitívnej inšpirácie myšlienkami a názormi rešpektovaných a činorodých osobností. Dnes je to potrebné viac než kedykoľvek predtým, pretože aj pomocou takéhoto „odklínania ticha“ sa pomyselná opona nekultúrnosti, povrchnosti a nekultivovanosti vókol nás úplne nezatahne.

Carsten Henn: Starec a more príbehov

Starý knihkupec Carl žije už niekoľko desaťročí vo vlastnej bubline, kde sa reálny svet prelína s literárnym a skutoční ľudia s románovými postavami. Jedného dňa do jeho života vtrhne prostoreká deväťročná Saša, čo vyústí do mnohých úsmevných situácií. Lásková a múdra kniha rozveselí, dojme a poteší mladých i starších čitateľov.

Conn Iggulden: Brány do Atén

Jeden z najlepších súčasných autorov historickej fikcie oživuje vo svojom najnovšom románe slávnú časť gréckych dejín, keď sa zočí-vočí perzskej invázií rozhodovalo o bytí či nebytí Grécka – kolísku európskej civilizácie.

Nina Lykke: V pokročilom štádiu

Zábavný, ale zároveň aj dojímavý a inteligentný román, kde autorka s humorom opisuje neznesiteľnú ľahkosť života strednej triedy. Päťdesiatročná lekárka má plné zuby pacientov aj otupného manželského života. A objaví vzrušujúce východisko – neveru. Po čase však pochopí, že to nie je najlepšie riešenie.

A pre deti máme tiež novinky – dve dvojjazyčné knihy – pre deti, ktoré sa učia po nemecky alebo po anglicky:

Prvou je dvojjazyčná slovensko-nemecká kniha **Charlotte Habersack** v preklade Jána Jambora: **Príšerný šús – Der schaurige Schusch**. Je to vtipný príbeh o predsudkoch, ktoré nám niekedy stoja v ceste.

Druhou je dvojjazyčná slovensko-anglická kniha: **Ďakujem – Thank you**. Príbeh susedov jednej ulice, ktorým nečakaný výpadok internetu od základov zmení život. Napísal **Racio Bonilla**, preložila **Dominika Šušolová**.

Záverom mám ešte výzvu pre všetkých čitateľov, ktorí doteraz nevrátili dávnejšie požičané knihy – aby tak čo najskôr urobili.

Skôr, ako sa pred letom rozlúčime, dovoľím si pripomenúť, že tak ako vy, milí čitatelia, pôjdete na dovolenky a prázdniny, takisto knižnica bude istý čas zatvorená. Sledujte preto, prosím, webovú stránku Miestneho úradu, kde oznam o zatvorení bude včas uverejnený.

A teraz už želám pekné leto všetkým...

Alena Rumanovská

KOMIX PETRA MIKULÁŠA — CENA

Vážený spoluobčania. Nevieť, či viete, že ste tohto roku jedného júnového podvečera, v stredu o siedmej to bolo, dostali cenu? Stalo sa to tak, že tú cenu som síce dostal ja, ale patrí VÁM! Keď mi ju dával pán župan Juraj Droba v DPOH, myslel som na VÁS. Ako VÁM ju dať, ako sa s ňou s VAMI podeliť, akoby s koláčikom, s tortou a ako to spolu zapíť sviežim devínskym červeným od Peťa... A tak mi teda dovoľte, urobím to aspoň slovom a písmom môjho KoMiXu.

Na túto cenu, ktorú ste dostali, som bol nominovaný pani starostkou Ľubou. Upozornila ma na to s predstihom, lebo veď vraj pomáham v Zuzkinom spevokole AD HOC, s každým sa družne v autobuse porozprávam, každého mám rád, neklebetím, teším sa z každého z VÁS a takto vraj podporujem miestnu kultúru... No, dobre. Ale ako som mal v ten podvečer vysvetliť, že VY ste tu tí hlavní! VY robíte náš Devín krásnym a ľudským. VY chcete náš Devín skrásliť, každý podľa svojho, či už poriadkom pred domom, na námestí, pred kultúrkom, pred kostolom. Krásnou komunitnou bylinkovou záhradou, NAŠOU ľudovou, poskladanou z VAŠICH detí, nádhernými drôtenými výrobkami pani Eriky Majerskej, strašne dobrým NAŠIM devínskym ríbzilákom, alebo „iba“ obyčajným slnčovým úsmevom, prýštiacim z VAŠICH vnútier...

Nevieť, či viete, ale dávam na známosť, že keď sa zhovárame v zahrkotanom autobuse, akoby zostal stáť, lebo vlastne len pokračujeme v načatých rozhovoroch spreď tyždňa, spreď mesiaca, možno i spreď desaťročí dozadu. Veru, takto rýchlo nám tu v Devíne uteká náš zastavený čas...

Zhovárime sa napríklad, kde a prečo koho bolí. Koleno, oko, prst. Komu je ľahko bežať po zemi, alebo nedajbož mu je krušne na duši, prípadne, čo a ako treba vydržať, lebo žiť fakt treba a nie sa len trápiť v tejto pobláznenej dobe. Bavíme sa napríklad aj o tom, akú radosť máte zo svojich ratolestí, z vnúčatiek, ako VÁM zase krásne zarodila marhuľa a koľko cukru bude v tohtoročnom hrozne... No a samozrejme, o kolkej je otvorený sobotný kontajner a či VÁM nebude treba môj veľký Džambofúrik.

A tak sa teda pýtam. Zaslúžil som si vôbec túto cenu ja, keď VÁS iba počúvam a teším sa z VÁS? Veď VY ste tí prví, tí najdôležitejší, ktorí mňa, bežného obyvateľa Devína, VÁŠHO spoluobčana, robíte šťastným na našom najkrajšom mieste pre život. Gratulujem VÁM k cene a teším sa z VÁS.

foto archív P.M.

GAVENDOVINY

Milí Devínčania,
najnovšie číslo nášho časopisu Vás zastihne v plnom prúde prázdnin a dovoleníek. Zdá sa mi aktuálne vyjadriť do nich pár podnetov. Väčšinou sa svoje Gavendoviny snažím písať skôr občianskym než náboženským tónom. Tento krát mi prišiel pod ruky krátky text od biskupa zo španielskej Tortozy s názvom Desatoro kresťanských prázdnin. Začal som ho preformulovať do všeobecnejšieho tónu, no hneď bolo jasné, že by som tak z textu vytlačil čosi podstatné. Myslím, že aj tí, čo nás neprídu občas pozrieť do kostola, si v ňom nájdú niečo osožné. Alebo môžu z tohto „desatora“ občas niečo pripomenúť tým, čo sa vyhlasujú za veriacich. Ved', posúďte sami.

Desatoro kresťanských prázdnin

- 1. Ži s prírodou.** Vrchy, lúky, polia, rieky a more – vo všetkom objavujú prírodnosť Boha. Pri každom dare je podstatný darca i obdarený. A zatlieskajú mu, že všetko stvoril tak krásne.
- 2. Ži podľa svojho mena a kresťanskej identity.** Nehanbi sa počas leta za to, že si kresťan. Falšoval by si tým svoju identitu.
- 3. Ži nedeľou.** Aj počas prázdnin je nedeľa deň Pána. A Pán neodchádza na prázdniny. Nevynechaj nedeľnú omšu. Vytvor si viac voľného času. Aj duša potrebuje pookriať a načerpať.
- 4. Ži s rodinou.** Zhovárať sa, hrať, žartovať so svojimi blízkymi s radosťou a bez ponáhľania. Modli sa so svojou rodinou a zájdi s ňou do chrámu.
- 5. Ži svoj život.** Život je veľký Boží dar. Nevystavuj svoj život nebezpečenstvu a dávaj pozor, aby si neohrozil životy druhých.
- 6. Ži v priateľstve.** Cez počúvanie buduj cestu k dôvere, pomoci, obohateniu a k rešpektu posvätnéj dôstojnosti iných osôb.
- 7. Ži spravodlivo.** Nemysli, že máš na všetko právo. Iní pracujú, aby si ty mohol prežívať svoje prázdniny. Aj oni majú svoje nároky. Rešpektuj ich a zaujímaj sa o ich dobro.
- 8. Ži v pravde.** Vyhýbaj sa pokrytectvu, klamstvu, kritike, predsudkom a samolúbosti.
- 9. Ži v čistote srdca.** Premáhaj žiadostivosť, egoizmus a hedonizmus. Prázdniny neznamenajú robiť si, čo sa mi zachce. Čím viac sa človek točí okolo seba, tým chudobnejšie žije.
- 10. Ži solidárne.** Nechci mať všetko pre seba. Mysli aj na tých, čo nemajú prázdniny, čo nemajú dokonca ani každodenný chlieb. Ani láska a služba neodchádzajú na prázdniny. V chudobných krajinách podporujú miestnu kultúru a produkciu.

Marián Gavenda

TRIBUTE TO FREEDOM – POCTA SLOBODE

Kde? Hrad Devín

Kedy? 19. AUGUST 2022 od 18.30

Účinkujú: Jana Kirschner, Lenka Filipová, Aneta Langerová
a predstaviteľka ukrajinskej hudobnej scény Milla Medvedovska.
Vstupenky si môžete zakúpiť cez ticketportal.sk.

ZLATO PRE KAROLÍNU

Naša mladá Devínčanka Karolína Viteková zase raz zabodovala. Na Majstrovstvách Slovenska v street workoute, ktoré sa konali v Nitre 25. júna získala titul majsterky Slovenska v ženskej kategórii freestyle.

Súťaže sa zúčastnilo 40 workout atlétov z celej republiky. „Mojim cieľom bolo obhájiť titul a prezentovať svoju prípravu na majstrovstvá sveta. Postúpila som do finálového kola. Najviac som pyšná na dynamické prvky na hrazde – veľtoč, 360-ku a statické prvky – stopka na jednej ruke a tiež „planche“, ktoré mi priniesli víťazstvo,“ teší sa Karolína. A ďakuje všetkým, ktorí jej fandili a budú jej držať palce aj na Majstrovstvách sveta 2022 v street workoute, na ktorých sa zúčastní 20. – 21.8. 2022 v lotyšskej Rige. Kajka, gratulujeme!

red, foto archív K.V.

Z RADNICE – ZELENÝ DOM

Milí susedia, Devínčania!

Mnohí z vás ste si pravdepodobne všimli, že na prelome rokov bol sanovaný havarijný stav objektu na Hradnej ulici č.1003/3, ktorý má v správe naša mestská časť. Tento dom nachádzajúci sa v bezprostrednej blízkosti objektu potravín dlhé roky chátral a nemohol tak byť využitý pre poskytovanie služieb Devínčanom.

Predmetom sanácie bola oprava strešného pláštá so statickým zabezpečením stien obvodovými železobetónovými vencami, oprava obvodového pláštá budovy a vyriešenie odvodnenia strechy. Položená bola nová strešná krytina a osadené okná v obvodovom murive. Nevyhnutnou súčasťou prác bolo aj obmedzenie vnikania povrchovej vody a z nej vlhkosti do muriva a stien ako aj vybudovanie odvodňovacieho systému.

Objekt sa tak dostal do stavu, kedy je možné ponúknuť ho na ďalšie využitie prostredníctvom verejnej obchodnej súťaže. Očakávaným účelom využitia budúci nájomcom sú služby pre obyvateľov Devína. Táto verejná obchodná súťaž musí mať nastavené objektívne kritériá hodnotenia predložených zámerov od uchádzačov. Medzi vyhodnocovanými kritériami pre úspešnosť ponuky by malo byť prihliadané najmä na ponúknutú výšku nájmu, dobu nájmu, predmet využitia objektu, objem financií, ktoré budú nájomcom preinvestované do interiéru nehnuteľnosti a dobu, za ktorú nájomca uvedie priestor do plnej prevádzky.

Interiér objektu si vyžaduje kompletnú rekonštrukciu a objekt ako taký nie je pripojený na žiadne siete (elektrická prípojka, vodovodná prípojka, plynová prípojka, kanalizačná prípojka). Avšak siete sa nachádzajú v bezprostrednej blízkosti. Predpokladaná investícia budúceho nájomcu bude okrem napojenia na siete pozostávať najmä z vnútorných úprav stien a stropov, elektroinštalácie, zdravotníckej, rekonštrukcie podláh, zriadenia vykurovania. Plus zariadenie podľa predmetu budúcej prevádzky.

Budova bola v minulosti známa ako Zelený dom a posledným účelom, na ktorý bola využívaná, bol „keramická dielňa“. Poloha v samotnom srdci Devína s prihliadnutím na zvyšovanie úrovne tejto lokality aj vďaka novostavbe potravín poskytuje novému využitiu objektu Hradná 3 vynikajúcu perspektívu do budúcnosti. Dobrá dopravná dostupnosť a zintenzívnený pohyb peších je možné považovať za pozitívne faktory pre zriadenie dlhodobou fungujúcej prevádzky služieb. V prípade, že by niekto mal záujem o obhliadku, kolegovia na našom Miestnom úrade vám budú, samozrejme, k dispozícii. Obhliadky si počas pracovných dní je možné dohodnúť vopred na čísle 0903 780 783.

Martin Galát

DEVÍNSKY SPLAV 2022

Športový klub KKKV – Kanoistický Klub Karlova Ves v spolupráci s Mestskou časťou Bratislava – Devín organizujú Devínsky splav resp. Splav Devínčanov (alebo i iných, s Devínom spriaznených vodákov). Posledné roky sme ho pravidelne organizovali a aj v tomto roku chceme túto tradíciu dodržať. A tak aj toto leto na koniec druhého augustového týždňa sa náš obľúbený splav uskutoční.

Termín: 12.8. – 14. 8. 2022

Plánovaný odchod: piatok, 7.00 ráno
z Devínskeho parkoviska pod hradom

Stručný popis splavu: V pláne je rieka Dunaj, napríklad aj úsek Čenkov a jeho ostrovy s plážami a pieskovými plytčinami. No keby nás Dunaj predsa len privítal vyššou hladinou, sú tu aj jeho ramená (kde je prítok riadený), je tu Malý Dunaj, Hron.... a minulý, či predminulý rok sme Váh určite celý neprešli, dokonca niektorí z účastníkov hovorili, že sa im tam páčilo aj viac. Lode a vlek sú rezervované.

Splavovať sa bude na turistických kanoe alebo dvojlíci kanoe zviazaných do katamaranu, na ktorých si bude každý účastník prevážať svoje potreby na stanovanie a jedlo na stravovanie či varenie. Táboriť sa bude na táboriskách priamo pri rieke. Z hľadiska obtiažnosti charakteristiky vodných tokov je splav vhodný aj pre rodiny s deťmi. Vodácku výstroj a lode je možné zabezpečiť a zapožičať.

Strava na raňajky a večeru bude zabezpečená spoločným varením v kotli, na pahrebe či na panvici. Obedy a inú stravu si zabezpečuje každý sám. Prihláseným budú zaslané podrobné inštrukcie.

Akcia je organizovaná ako spoločná pre všetkých účastníkov a zúčastňuje sa jej každý na svoju vlastnú zodpovednosť a riziko. Každý musí používať záchrannú vestu a je povinný si zabezpečiť individuálne zdravotné, resp. úrazové poistenie do zahraničia.

e-mail: jozo.pales@gmail.com

telefón: SK: 0903 825 069

PREDSTAVUJEME DEVÍNČANOV POTREBUJEM VEĽKÝ OHEŇ

Keramika, maľba, reštaurovanie, herectvo. So všetkými týmito múzami sa Gabriela Luptáková priatelí. V jednom z najstarších domov v Devíne má svoj ateliér. Býva v ňom aj s manželom Jozefom už dlhé roky. Zatiaľ čo on sa venuje vo svojej dielni umeleckému kováčstvu, jeho žena trpezlivo vracia do života niekedy takmer bezcenné staré predmety, ktoré majú pre ich majiteľov obrovskú hodnotu.

Každý kút domu v Devíne, kde Gabriela Luptáková s manželom bývajú, naznačuje, čomu sa rodáčka z Prahy venuje. Plastiky a hrnčeky z hliny prezrádzajú profesiu keramikárky, ktorú študovala na pražskej Vysoké škole umeleckého priemyslu. Štetcami a farbami v ateliéri na poschodí sa z času na čas pustí do maľovania obrazov. A vejár z 19. storočia, ktorému trpezlivo dorába chýbajúce časti, odkazuje na jej vášeň pre reštaurovanie. Ak budete pozorným pozorovateľom, na ceste do záhrady s plastikami vám neujde plagát maľovaný detskou rukou. Pozýva na predstavenie Pokušenie v devínskej doline. Úloha vdovy patrí Gabriele.

Keď sa pozriete na obrazy z jej dielne, spoznáte za nimi keramikárku. Gabriela miluje štruktúry a tie komponuje aj do nich. „Ku keramike som mala vždy najbližšie, veď som tento odbor študovala. Mám však už viac rokov a síl menej, preto doma nepálím,“ vysvetľuje Gabriela dôvod, prečo už nemá svoju veľkú pec. Keď ju pred tridsiatimi rokmi stavali, platila Hlava V, vďaka ktorej mali umelci viac príležitostí tvoriť. „V stavebnom zákone bolo zakotvené, že každý investor musí rátať s piatimi percentami na výtvarné dielo. Dostala som príležitosť vytvoriť niekoľko obrovských reliéfov pre interiéry aj exteriéry. Boli to metre štvorcové materiálu, ktorý bolo treba vypáliť – jeden reliéf naplnil až dvadsaťpäť pecí. Keďže sme pálili v októbri a v novembri, ušetrili sme vďaka tomu na kúrení. Takéto veľké práce však skončili. Súčasní páni architekti si vystačia s chrómom, leštenou žulou a so sklom.“

Sen o bývaní

Gabriela Luptáková vyrastala v centre Prahy, obklopená umením. Jej otec, akademický maliar Jan Černý bol docentom na Vysoké škole umeleckého priemyslu v Prahe. Keď sa Gaby, ako ju volal, rozhodla pre štúdium keramiky, protestoval: „Zbláznila si sa? Pozri na mňa – v jednej ruke mám fľaštičku s tušom, v druhej pero – to mi stačí, aby som tvoril. A ty čo...? Mal svätú pravdu. Veď k svojej prvej vlastnej peci som sa dostala až v štyridsiatke. Nie raz som si na jeho slová spomenula. Chcel, aby som bola lekárka. Spočiatku som aj koketovala s plastickou chirurgiou, ale nakoniec som si presadila keramiky.“

Jan Černý bol na svoju dcéru prísny. „A vôbec so mnou nekomunikoval, s malými deťmi to veľmi nevedel. Až na gymnáziu som mu začala byť partnerkou v rozhovoroch. Otec ma veľmi ovplyvnil. Počas štúdia na UMPRUM, aj po škole som cítila akúsi nezdravú závislosť od neho. Bála som sa čokoľvek urobiť sama. Potrebovala som jeho korektúru, kritiku, radu. Chvilu mi trvalo, kým som sa postavila na vlastné nohy.“

Aj to bol jeden z dôvodov, prečo odišla z Prahy. S manželom Jozefom, ktorý študoval v sochárskom ateliéri, prišli po promóciách do Bratislavy. „Chcela som utiecť, prestrihnúť pupočnú šnúru. Radikálne. Rozlúčili sme sa s rodičmi a ako dvaja blázni sme s kufríkami vystúpili na Hlavnej stanici v Bratislave. Prichýlili nás Jozefovi krstní rodičia. Tri mesiace sme bývali v ich obývačke, v ktorej hral hlavnú úlohu televízor. Aby sme túto činnosť nemuseli s nimi zdieľať, po večeroch sme sa túlali Bratislavou. Posedávali sme na la-

GABRIELA LUPTÁKOVÁ

vičkách, pozerali sme ľuďom do okien a snívali o vlastnom bývaní.“

Zamestnali sa v Metskom múzeu. Jozef bol reštaurátorom kovov, ona rozoberala, čistila, leštila a znovu skladala kresacie pištole, habánske taniere a ďalšie predmety, ktoré smerovali do expozície. Najprv však na Devínskom hrade spolupracovala pri archeologických vykopávkach a reštaurovala keramiky, ktorá sa pri nich našla. Miesto na sútoku Moravy a Dunaja očarilo mladých umelcov tak, že si tu našli svoj vysnívaný dom. Bola to láska na prvý pohľad. Jeden z najstarších domov v tejto lokalite však už mal niekto zahovorený a oni museli nervózne čakať ďalšie dva týždne. „Ani sme nespali. Tak veľmi sme ho chceli. Keď sa nám to podarilo a dom sme kúpili, pustili sme sa do rekonštrukcie. Zhodili sme strechu a začalo liať. Celú noc sme v plavkách po kýbloch vylievali vodu ako na lodi. Bolo to príšerné,“ spomína.

Ceciline nástupkyne

Dom sa počas štyridsiatich rokov menil – rástol s deťmi aj s umeleckými potrebami jeho majiteľov. Dnes si tu nájde svoje miesto každý živý tvor aj neživý predmet. Ako v ňom vyzerá deň? „Ráno sa budíme medzi pol deviatou a deviatou. Bez budíka. Stretneme sa s Jozefom v kuchyni pri chladničke a dáme si štamprlíček vylúhovaného ginka, ktoré rastie v našej záhrade. Máme totiž pocit, že nám pomáha na mozog. Po raňajkách sa rozídeme každý po svojom. Jozef do dielne, ja hore, do ateliéru.“ Tam pri hudbe Gabriela maľuje, alebo trpezlivo ako puzzle skladá čriepky predmetov, ktoré kedysi niekomu robili radosť. Aj ona je milovníčkou starých vecí. Reštaurátorské techniky si našťudovala, poradili a pomohli jej aj kolegovia reštaurátori. „Starám sa o obrázky a predmety, o ktoré veľkí reštaurátori nezavadia. Nemajú veľkú hodnotu. Pre ľudí, ktorí mi ich nosia, však znamenajú veľa, najmä z citovej stránky. Teší ma, že ich môžem vrátiť do života.“ Niekedy však na tento návrat jej poznatky z dejín umenia a umeleckých remesiel nestačia. Treba ich doplniť veľkou dávkou fantázie a dôvtipu. Najmä vtedy, ak sa majitelia starých obrazov pokúšajú o samoliečiteľstvo, podobne ako pred piatimi rokmi španielska dôchodkyňa Cecilia Giménezová, ktorá urobila z fresky Ježiša Krista plyšového mončička.

O samoliečiteľstve umenia by Gaby mohla napísať knihu. „Jeden zúfalý mladý muž zdedil obraz v štýle biedermeier. Krásny portrét dámy s pekným účesom a brošňou v zlatom ráme. Ako z rozprávky. Jeho rodinní príslušníci mu ho však nechceli dať taký ošúchaný, tak sa rozhodli, že ten starý rám prestriekajú zlatým sprejom. Bez toho, aby prekryli portrét. Keď videli, že to celkom nevyšlo a na vlasoch a čele dámy sa ocitli zlaté bodky, niekto z nich namočil guču vaty do acetónu a utrel to. Ten chudák mi to priniesol aj s tými chlpmi z vaty a ja som pol roka odstraňovala zlaté bodky...“

Občas umenie skončí aj v sprche. „Jedna pani zdedila obraz – krajinomalbu, ktorý visel v krčme jej mamy. Celé generácie, v zafajčenej miestnosti. S nánosmi špiny a dechtu bol takmer nečitateľný. Potom, čo si ho hrdo priniesla domov, položila ho do vane a s nejakým saponátom sa pustila do jeho sprchovania. Autor obrazu však pravdepodobne v tom čase nemal dostatok peňazí, preto časti obrazu namaľoval miesto olejom temperovými farbami. Tie, samozrejme, stiekli do vane. A pani sa tešila, ako krásne ide tá špina dole...“

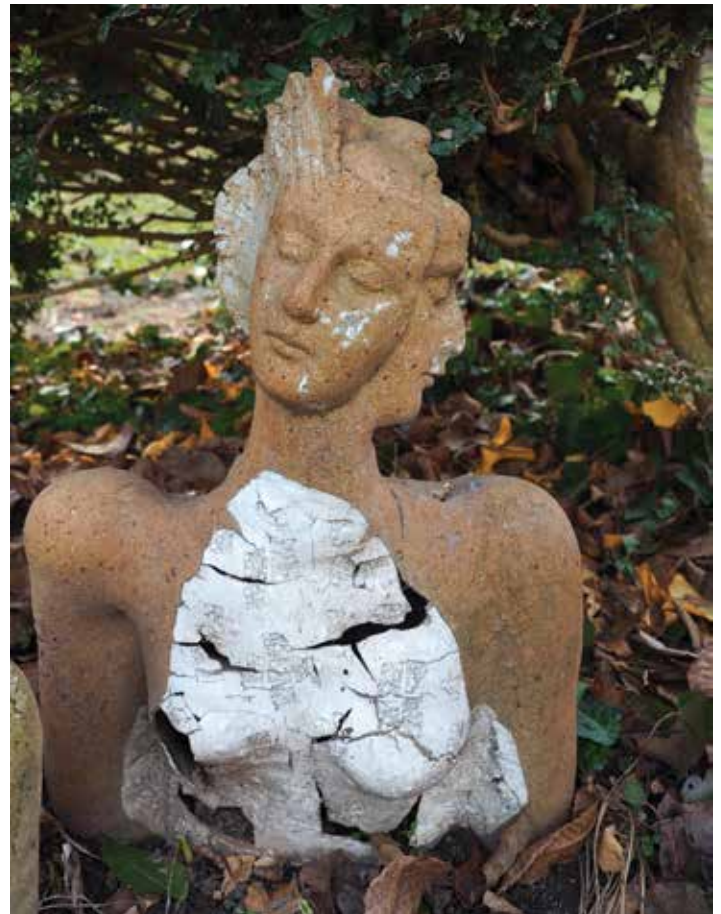
Alebo ďalší veselý príbeh: „Mama, ktorá mi darovala obraz, má o pár dní prísť na návštevu. Ten obraz musí visieť v obývačke!“ , s prosíkom priniesla machuľu na veľkom plátne nešťastná dcéra. Jediná predloha, podľa ktorej mohla Gabriela postupovať, bola fotografia v mobile o veľkosti poštovej známky. „Bolo to strašné. Povedala som jej, že sa o to pokúsím, ale za výsledok neručím. Mame sme povedali, že obraz je u reštaurátora na čistení. Vyše roka som sa s ním trápila. Vždy som urobila niečo malé, potom som sa hodiny na obraz pozerala. Občas som zvolala rodinnú radu – manžel, synovia a dcéra mi radili, čo by som mohla ešte pridať. Keď hotový obraz jeho majiteľka uvidela, rozplakala sa...“

Duša keramiky

Vráťme sa však k rituálom Luptákovcov. O dvanástej Gabriela schádza z ateliéru do kuchyne a mocným hlasom zakričí: „Schuuuze!“, čo je v preklade štamprlík whisky. „Ja už zostanem v kuchyni a uvarím obed. Keď sa najeme, opäť sa rozídeme za prácou. Okolo siedmej sa stretneme dole, v kuchyni – Jozef si niečo zobne, nakŕmime zvieratka – mačku Elišku a fenku Sáru.“ V ich spoločnosti a pri pohári červeného vína sa potom usadia do obývačky, pozerajú niektorý zo starostlivo vybraných programov v televízore alebo čítajú. „Chodím spať trochu skôr a Jozef si ešte na počítači pozerá svoje vášne – japonské meče.“

Ešte pred pandemiou smäd po keramike Gabriela hasila v peciach, ku ktorým sa dostala na sympóziách v zahraničí, alebo na tradičnom keramickom sympóziu v Lučenci, ktoré už funguje dvadsaťdeväť rokov. „S obrovskou chuťou a láskou si na nich urobím zopár vecí. Fascinuje ma vypaľovanie v ohni. Tá mäkotina, majolika pálená v elektrických peciach, mi už nič nehovorí. Potrebujem veľký oheň a drevo, ktoré dávajú keramike dušu. Elektrickú pec so špirálami naládujete, zapnete gombík a nič sa nestane. Je to nuda. Efekty na glazúrach, ktoré sa robia v peciach na drevo pomocou redukcie a solí, elektrina nedokáže. Každé takéto pálenie je obrovským prekvapením.“

Aj po štyridsiatich rokoch skúseností s hlinou Gabriela otvára pec s napätím, čo v nej nájde. Oheň keramiku olizuje a dokáže robiť neuveriteľné veci. Keramická tvorba je alchymia a niekedy to „nevypáli“ tak, ako si umelec predstavuje. Gabriela spomína na skúsenosť z Maďarska. „Taká hlúpa zhoda okolností. Nenakladala

so si veci do pece sama. Spolahla som sa na pani, ktorá viedla sympóziu. Položila ich však na glazovanú keramiku a všetko sa to prilepilo. Mesačná práca išla do smetí. Bola som smutná, ale boli to len veci...“

Na prvé sympóziu vycestovala umelkyňa z Devína až keď mala najmladšia dcéra Dominika desať rokov. „Nemohla som tu nechať Jozefa s tromi deťmi, barákom a všetkými zvieratami. Hneď prvé sympóziu v Lučenci sa mi veľmi zapáčilo, potom nasledovalo Francúzsko, Amerika aj Turecko. Na rozdiel od mňa Jozef sympóziá neznáša,“ prezrádza Gabriela a domáci pán na ceste do svojej kovárskej dielne priznáva: „Som taký odlud, ťažko nadväzujem priateľstvá. Lepšie sa mi robí samému.“

Gabriela si vraj doteraz nezvykla na mrzké výrazy, ktoré sa občas ozývajú z dielne. „Keď mu niečo nejde, alebo sa buchne do prsta, neviete si predstaviť čo sa odtiaľ valí...“ hovorí so smiechom Gaby a Jozef prítakáva. Aj na fakt, že im dvom spolupráca svedčí oveľa menej, ako ich manželstvo. „Hoci len pri obyčajnom pridržaní materiálu. Jozefa vždy prekvapí, že neviem, ako to myslel. Naša prvá hororová spolupráca boli ryby do pražského botelu na Vltave. Odvtedy ich bolo len zopár,“ spomína devínska umelkyňa.

text a foto Jana Kollárová pre Pravda Magazin

GABRIELA LUPTÁKOVÁ

Narodila sa 27. mája 1947 v Liberci, ale detstvo aj dospelosť prežila v Prahe. V roku 1971 absolvovala Vysokú školu umeleckého priemyslu, kde študovala v ateliéri keramiky a porcelánu u profesora Otta Eckerta. V tom istom roku sa s manželom presťahovali na Slovensko do Bratislavy. Pracovala ako reštaurátorka v Mestskom múzeu, 15 rokov učila na Škole úžitkového výtvarníctva (predtým Škola umeleckého priemyslu, známejšia ako ŠUP) v keramickom ateliéri. Niekoľko rokov sa venovala komunálnej politike a starala sa o kultúrne dianie v Devíne. S manželom Jozefom Luptákom, akademickým sochárom, majú dnes už dospelých dvoch synov a jednu dcéru.

ZO ŽIVOTA PIVNICE

Pivnica v posledných mesiacoch žila, ba doslova praskala vo švíkoch. Atmosféra presne odrážala časy pred pandémie a lockdownu. Tešili sme sa z toho, že bez rúšok a obmedzení si môžeme vychutnať kultúrne akcie a užiť si ich s priateľmi. Pripomeňme si aspoň niektoré.

ADRIENA BARTOŠOVÁ & FRIENDS

Hudba tejto našej speváčky a skladateľskej stálice spája rôzne žánre - džez, rock, etno music i fusion. Projekt, ktorým ulahodila návštevníkom Pivnice (a prišli aj mimo devínski) priniesol pestrý výber z jej piesní, ktoré obsahuje jej najnovší album **O smútku a radosti**, na ktorom sa podieľali aj priatelia – hudobníci **Pavol Bereza** (gitara), **Martin Gašpar** (basgitara), **Boris Lenko** (akordeón) a **Jakub Valíček** (bicie). A na záver pre potešenie všetkých milovníkov veršov – recitácia v podaní Adrieninho manžela, člena Činohry SND **Štefana Bučka**.

P.S. Za zapožičanie klavíra na koncert ďakujeme Zuzke Lörlincovej a devínskemu chrámovému zboru AD HOC.

BRETÓNSKA NOC

Na chvíľu sme sa ocitli vo francúzskom Bretónsku. Tance, piesne, palacinky, cidre... Akciu, na ktorú sme ešte dlho spomínali, zorganizovalo zoskupenie **Rock'hann** zastúpené **Didierom Rogasikom** v spolupráci s **Martou Potančokovou** a **Máriou Vargovou**. O program sa postarala rovnomená skupina **Rock'hann** a **Musica Ursusica** a o gastronomický zážitok – bretónske palacinky so slaným karamelom a jablčný cidre **Fredéric Miskiewicz** so spoločnosťou **Chez Amélie**.

P.S. Poďakovanie patrí Domu kultúry v zastúpení Saši Rihákovéj za zapožičanie chýbajúcich stolov, Štefanovi Lörlincovi za promptné zapožičanie kľúčov od DK a Márii Vargovej za poskytnutie záhradných stolíkov.

PARTNERSHIP UNLIMITED

je názov jedinečného projektu voľného zoskupenia okolo basgitaristu **Oskara Rózu** a klaviristu **Ondreja Krajňáka**, ktoré dopĺňa **Emil Frátrik** na bicích nástrojoch. Bola to číra radosť, keď sa v rámci svojho júnového turné zastavili aj v Pivnici. Mali sme možnosť v premiére si vychutnať nové autorské kompozície a každý milovník dobrej muziky si prišiel na svoje. Za skupinu to zhrnul Oskar: „Ak sa stále nájde skromné publikum ochotné zdieľať s nami zážitok koncertného okamihu, budeme vďačne pokračovať vo svojej misii – prinášať do spoločného priestoru liečivú radosť z muziky.“ Ánooo!

P.S. Za spoluprácu ďakujeme Paľovi Maruščákovi, resp. Dr. Horakovi.

A čo prinesie do Pivnice september a október?

Poznačte si v kalendári tieto dátumy:

9.9. 18.00 Maľovanie so Žabákom, 23.9. 17.00 Režisérka Jana Čavojská a jej filmy od ústia po deltu Dunaja, 23.9. 19.00 Koncert Babele Beat Band a ich nové CD Soví les, 8.10 19.00 Vernisáž výstavy devínskych umelcov, 14.10 18.00 Maľovanie so Žabákom, 22.10 19.00 Divadlo Žena v čiernom.

Deti sa môžu tešiť na dve úspešné predstavenia v podaní Divadla Piki a nebude chýbať ani pravidelný vedomostný kvíz. Presnejšie info o akciách nájdete v letáku vo vašich schránkach.

A nezabúdajte, Pivnica je tu pre Devínčanov, tak ak máte chuť spoluvytvárať program, zapojiť sa do príprav a realizácie akcií, alebo máte tip na zaujímavé kultúrne či komunitné podujatie, napíšte na:

scenapredevin@gmail.com

KONCERT DEVÍNSKÝCH DETÍ

by mal už od roku 2011, keď sa konal prvý krát už 11. ročník, no zasiahla pandémie. Generácia detí, ktoré vtedy koncertovali už odrástla a vybrala sa vlastnými hudobnými a študijnými cestami. Ale prišli ďalšie deti, ktoré svoje začiatky hry na hudobných nástrojoch zažívali často v nekvalitnom spojení prostredníctvom obrazoviek a náročná online výuka ich obrala o možnosť fyzicky aj emotívne precítiť hudbu. Ale nevzdali sa – ani deti a ani rodičia, čoho dôkazom bol koncert v Kostole sv. Kríža. Vystúpil celý

rad talentovaných devínskych muzikantov: **Katka** a **Zuzka Böhmové**, **Veronika Lörlincová**, **Peter Dzurjanin st.**, **Peťko Dzurjanin ml.**, **Davidko Halász**, **Adamko Kotas**, **Saška Medvedová**, **Jakubko Kotas**, **Ninka Jakubíková**, **Vratko Klčo**, **Adamko Žanóny**, **Zuzka Maruščáková**, ale aj hostia z Karlovej Vsi – **Júlia Petkaničová**, **Romana Huláková**, **Júlia Rovánová** a **Timofii Nenashew**. Úvod koncertu patril sólovým skladbičkám s klavírnym a gitarovým sprievodom pre malé deti i pre skúsenejšiu mládež. Vypočuli sme si hudbu klasickú, džezovú i ľudovú. V srdci koncertu znela baroková hudba Antonia Vivaldiho. Krásnym dielom Gloria in excelsis Deo pre zbor a organ uviedol svoje vystúpenie chrámový zbor AD HOC. Kostolom sa ozýval vďačný potlesk.

Zuzana Lörlincová, foto ami

text a foto ami

AKO POUŽÍVAŤ DEFIBRILÁTOR

Presne na deň detí 1. júna sa konal v Dome kultúry kurz prvej pomoci doplnený o nácvik použitia defibrilátora pod vedením odborníčky Miroslavy Gureckej z RZP. Sú to práve srdcovo-cievne ochorenia, ktoré sú najčastejšou príčinou smrti u dospelých. Kurz sa začal citátom p. Drábkovej: „Pri vzniku náhleho stavu ohrozujúceho život človeka je vždy krátky časový úsek, ktorý je pre jeho ďalšie žitie rozhodujúci. Tento dôležitý moment sa už neskôr nedá obnoviť, alebo vrátiť späť ani pri najväčšej snahe odborníkov v najlepších špecializovaných pracoviskách.“

Okamžitá kardiopulmonárna resuscitácia a použitie defibrilátora (AED) zvyšuje šancu na prežitie u ľudí s náhlou zástavou obehu až na 49-75%. Prvú pomoc treba vedieť podať bez zaváhania, tak si povedzme základné informácie ako postupovať pri záchrane človeka, ktorý sa nám javí bez známok vedomia a máme pri ňom podozrenie na náhle zastavenie obehu.

1. hlasno osobu oslovíme – ak nereaguje
2. zľahka sa jej dotkneme – ak nereaguje
3. spôsobíme bolesť napr. uštipneme - ak nereaguje
4. spriechodníme dýchacie cesty – jemne zakloníme hlavu a zdvihne bradu
5. kontrolujeme dýchanie – na cca 10 sekúnd sa nahneme k nosu a ústam
– ak dýcha normálne, dáme ju do stabilizovanej polohy – voláme záchranú službu číslo 112 alebo 155 a sledujeme jej stav, kým nepríde sanitka.
6. Ak nedýcha, voláme záchranú službu 112 alebo 155 a začneme oživovať

- Lapanie po dychu (pripomínajúce kapra) nie je normálne dýchanie!
- pozn. tep kontrolovať netreba, aj tak by sme mohli skôr cítiť svoj zvýšený tep kvôli stresu. Ak človek nedýcha, zastavuje sa aj srdce.

7. Oživovanie/resuscitácia – začneme kompresie hrudníka:

- na dolnej polovici hrudnej kosti
- hĺbka kompresíí cca 5-6 cm
- frekvencia 100-120/min.
- neškolený záchranca robí len kompresie, školený môže striedať s dýchaním do úst v pomere 30 stlačení na 2 nádychy
- dôležité je zaistiť nepretržité kompresie, ak sa s niekým striedame, tak bez narušenia frekvencie tlakov

Ak je pri záchrane viac osôb, jeden začne s kompresiami hrudníka (ak má s kým, tak sa strieda) a ďalší urýchlene (ideálne do 5 min.) získa defibrilátor, ktorý sa v Devíne nachádza na budove potravín vpravo od vchodu. Treba otvoriť plastový kryt a zobrať prístroj. Keď sa prístroj vezme, spustí sa alarm – to si nevšímajte a ponáhľajte sa k osobe, ktorá potrebuje pomoc.

Použitie automatického externého defibrilátora (AED)

- zapni ON/OFF, spustí sa hlasové vedenie záchrancu
- čo najskôr nalep elektródy podľa návodu (viď foto) na odhalený hrudník (priamo na kožu).
- po nalepení elektród na hrudník software analyzuje elektrickú aktivitu srdca
- počas analýzy sa nedotýkajte zachraňovaného (prístroj vás upozorní)
- ak je výboj potrebný, AED vydá pokyn na jeho aplikáciu – vyzve vás, aby ste sa zachraňovaného nedotýkali a stlačili tlačidlo výboj (malo by aj svietiť)
- pokračujte v kompresióch hrudníka a analýzu rytmu opakujte každé 2 min.

Pozn. AED vám bude stále dávať inštrukcie, čo máte robiť. Ak nie je výboj potrebný, tak ho nevyšle, aj keby ste stlačili tlačidlo. Prvú pomoc podávame až do príchodu záchrannej služby!

KURZ SEBAOBRANY

Mnohé deti z Devína začínajú od istého veku cestovať samé mimo našu mestskú časť do školy alebo na krúžky. Aby sme sa nemuseli strachovať ako si poradia, rozhodli sme sa zorganizovať kurzy sebaobrany pre staršie deti. Obsahovo nás zaujali natoľko, že sme nakoniec zorganizovali kurzy nielen pre deti, ale aj pre ženy. Kurzy tzv. povzbudzujúcej sebaobrany viedla Bianka Urbanovská zo Za seba. Mnohé účastníčky sa prihlásili na kurz, lebo sa obávajú, že v stresovej situácii, keď sa budú cítiť v ohrození, stuhnú a nebudú vedieť, čo majú robiť. Hoci je lepšie si takýto kurz raz zažiť ako o ňom stokrát čítať, popíšeme aspoň 5 zásad sebaobrany, ktoré sme sa naučili.

MYSLI – počúvaj svoju intuíciu, vnímaj svoje hranice, svoje okolie, všimaj si detaily okolia, únikové cesty, predmety, ktoré je možné použiť na fyzickú sebaobranu.

ZAKRIČ – nauč sa používať svoj hlas na vyjadrenie svojich potrieb, obranu hraníc, požiadanie o pomoc, až po hlasné ohradenie sa voči útočníkovi.

UTEČ – keď sme v situácii, kde niekto nerešpektuje naše hranice, nie je hanba z danej situácie odísť, alebo v prípade ohrozenia sa dať na útek. Z výskumu vyplýva, že 81% žien, ktoré utiekli, prekazili tak sexuálne násilie (alebo pokus oň).

BOJUJ – použi fyzické techniky na svoju sebaobranu. Ak je útočník silnejší, môže mať slabé miesta, ktoré sa dajú využiť.

POVEDZ – požiadaj o pomoc v krízovej situácii, zdôver sa blízkym alebo odborníkom. Ak si zažil/a traumatizujúcu udalosť, šír osvetu.

Viac informácií môžete nájsť na: www.zaseba.sk/zasady-sebaobrany/
Kurzy organizovalo OZ Náš Devín vďaka podpore Nadácie mesta Bratislava.

Stranu pripravila Katarína Mihinová, foto archív OZ Náš Devín.

DEVÍNSKE AKTIVITY

Devín skutočne v poslednom čase ožil. Skvelú atmosféru na **Medzinárodný deň detí** zabezpečilo OZ Náš Devín, OZ Rytmika, Devínski hasiči, Výtvarný ateliér a Michaela Painting. 19. júna sa o dobrú náladu na **Devínskych hodoch**, ktoré organizovalo OZ Náš Devín s podporou MČ Devín postaral kúzelník Tristan s balónikovými výtvormi, folklórna skupina Rýpesláčik, bigbítová skupina The Players, pojazdné autá s občerstvením, miestni vinári a nechýbala ani napínavá tombola.

Plány na leto

OZ Náš Devín opäť zorganizuje interaktívne čítania v rámci projektu Prečítané leto, plánuje sa aj veľká pokladová hra a exkurzia do Vodárenského múzea pre rodiny s deťmi z Devína.

Ahoy Café už začalo sezónu letného kina, kde sa na filmy prišli pozrieť dospelí aj deti. Letnú atmosféru budú dopĺňať aj koncerty rôznych hudobníkov a kapiel ako napríklad: Broňo Dobrota Blues Rules, Boky Citom, The Players. Plánuje sa **Večer o Dunaji**, kedy sa budú za účasti tvorcov premietiť dokumentárne filmy *Eva pláva po Dunaji z Bratislavy do Grécka* a *Otáčanie mosta Apollo*. Večer doplní prednáška s videom s profesorom RNDr. Vladimírom Kováčom, PhD. o tom, aký vplyv na živú prírodu malo vybudovanie vodného diela Gabčíkovo.

Tešiť sa môžete aj na **Latino-americké popoludnie** s hudbou a občerstvením.

PROGRAM

7.7. Silvia Josifoska so skupinou blues koncert – Ahoy Café

22.7. exkurzia pre deti do Bratislavského vodárenského múzea – organizuje OZ Náš Devín s podporou zamestnaneckého grantu BVS

23.7. Orchester Worchester – alternatívny rock koncert – Ahoy Café

24.7. splav Malého Dunaja – organizuje OZ Náš Devín s podporou zamestnaneckého grantu BVS

10.9. pokladová hra na tému Pravek – organizuje OZ Náš Devín

Pre konkrétnejšie informácie a termíny sledujte FB stránky Devínčania, Náš Devín a Ahoy Café Devín.

Katarína Mihinová,
foto archív OZ Náš Devín

ČO NÁS TEŠÍ: NAŠA MATERSKÁ ŠKOLA V PROGRAME ZELENÁ ŠKOLA

Zelená škola je medzinárodný environmentálny výchovno-vzdelávací program pre materské, základné a stredné školy. Jeho cieľom je prispieť k prevencii a riešeniu problémov životného prostredia a priniesť do škôl reálne zmeny vo fungovaní aj výučbe. Naša materská škola na Kremfínskej ulici č. 36 sa zapojila do tohto programu ešte v roku 2019.

Program má vypracovanú metodiku siedmich krokov, ktorá je účinným nástrojom k tomu, aby zúčastnené školy a škôlky pracovali systematicky, teda aby prešli od jednorazových akcií k reálnym zmenám v zmienenej oblasti. Tieto kroky realizuje škola postupne počas celého certifikačného obdobia.

Po zostavení kolégia Zelené školy (akčnej skupiny, ktorej súčasťou sú okrem žiakov aj pedagógovia, rodičia a zástupca obce) nasledovali ďalšie kroky. Environmentálny audit zistil východiskový stav, teda ako veľmi je naša škôlka „zelená“ a po ňom bol zostavený tzv. EAP (Environmentálny akčný plán). Plán obsahoval konkrétne praktické kroky a vzdelávacie aktivity v rámci zvolenej témy.

PRVÁ TÉMA – ODPAD

V našej materskej škole si kolégium zvolilo svoju prvú tému ešte v roku 2019. Bola to téma odpadu. Cieľom mala byť snaha znížiť množstvo komunálneho odpadu v škôlke o 30% zavedením separovaného zberu. Deti sa postupne oboznamovali s dôsledným separovaním, evidenciou a meraním odpadu v jednotlivých triedach. Vytvorili pre kamarátov a rodičov pútavú reklamu o separovanom zbere, zhotovili koše a nádoby, vytvorili na triedach tzv. ekohliadky (služby zodpovedné za separáciu odpadu). S pomocou kolégia vyrobili aj krásne látkové tašky na uchovávanie odevov, vrecká na pekárskú výrobu, návleky na obuv. Spoločne vytvorili aj cintorín odpadkov. V rámci tejto veľmi obľúbenej aktivity začali sledovať rozklad rôznych materiálov v prírode, aby vedeli odlíšiť predmety rozložiteľné a nerozložiteľné. Nakúpili

sa kompostér a po úprave školského dvora bolo možné venovať sa aj zberu záhradného odpadu a sledovať jeho kompostovanie priamo na školskom dvore. Deti absolvovali aj zaujímavé prednášky od záhradníka, pani kuchárka im porozprávala o triedení odpadu zo školskej kuchyne. Vytvorili si aj hmyziu farmu, zvonkohry, krmidlá. Dokonca sa pokúsili vypestovať zo semienok ľufu – prírodnú špongiu na riad. Deti absolvovali aj zaujímavú poznávaciu hru na rozvoj hmatového a sluchového vnímania rôznych materiálov, tvorivé dielne ekoprogramu a exkurziu do šrotparku v Devínskej Novej Vsi.

A CERTIFIKÁT JE DOMA!

Nápadov na aktivity bolo veľa. Niektoré sa podarilo zorganizovať včas, potom však zasiahla pandémia covidu, ktorá utlmila bežný život nielen v škôlke. Prišli usmernenia, opatrenia, obmedzenia... Následkom toho bolo treba pristúpiť k zmenám aj v rámci programu Zelené školy. V prvom rade bolo potrebné predĺžiť certifikačné obdobie, následne došlo

aj k úpravám plánovaných aktivít. Vymenila sa napríklad plánovaná burza detského oblečenia a hračiek za zbierku na pomoc ukrajinským kamarátom utekajúcim pred vojnou. Nakoniec sa podarilo absolvovať dostatočný počet úloh, aby sa mohlo prikróčiť k záverečnému hodnoteniu. To prebehlo v škôlke 24. mája 2022 za účasti pani riaditeľky, zástupcov kolégia a komisie Zelené školy. Jeho výsledkom bolo udelenie certifikátu vo zvolenej téme - odpad. Veľmi sa tešíme, že vďaka tomu naša materská škola už môže používať titul Zelená škola a tiež vlajku aj logo Zelené školy.

Veľká vďaka patrí mnohým zúčastneným, celému kolégiu a pedagógom, najmä však pani učiteľke **Deniske Cicákovovej**, ktorá tento program v materskej škole zastrešila ako koordinátorka. Svojou nevyčerpatelnou energiou sa jej podarilo motivovať deti a aj ich rodičov k pozitívnym zmenám nielen v škôlke, ale následne určite aj v mnohých domácnostiach. A o to v programe Zelená škola predsa ide.

text a foto Dana Kotianová

TIP NA VÝLET

SCHNEEBERG – NEOBYČAJNÁ HORA

Devínska Kobyla, územie Malých Karpát, Záhorie alebo oblasť Panónskej panvy s Neziderským jazerom, Dunajom, Moravou, Litavskými vrchmi – oblasti s nevyčerpatelnými možnosťami na jednoduché turistické či cyklistické výlety pre oblasť Devína. A predsa... Aj jazero podobné moru (a aj so slanšou vodou) v blízkosti máme, no chýba tu (a možno len) jeden rozmer turistiky...

Niekedy dávno, keď som sa len preorientovával z „mojich kopcov“ stredného Slovenska, chýbali mi naozajstné hory. Také tie vyššie terény bez stromov, hôľnaté, skalnaté, s výhľadmi na ďalšie hrebene v diaľke, blednúce a vlniace sa za sebou na horizonte. Tá radosť vyšliapať si tak lesným pásmom, dostať sa z tône smrekov, bukov, predať sa kosodrevinou na výstupový hrebeň, pozorovať otvárajúcu sa panorámu a driapať sa stále hore mimo lesa či kosodrevinu. Je jedno, či v lete, keď je tam hore chladnejšie a je možné sa ochladiť zvyškami snehu na severných stráňach, na jeseň sa prechádzať pri žltých jarabinách na pozadí zelenej kosodreviny, alebo si v zime priprnúť pásky na lyže a tešiť sa na zjazd žľabom z hrebeňa. Takéto niečo nám okolie Devína a Bratislavy neposkytuje...

No, ale keď je dokonalá viditeľnosť a sme niekde na našich okolitých kopcoch, napríklad na Devínskej Kobyle alebo v aute na diaľnici na Záhorí, občas môžeme zazrieť akúsi tóňu, neurčitú

hmotu smerom na juhozápad-západ, ktorá vyrastá na horizonte z roviny a ktorú si môžeme hlavne v jarných mesiacoch pomýliť s bielym plávajúcim oblakom. Nie je to oblak a ani príznak fatamorgány, hoci to niekedy tak vyzerá. Je to **Schneeberg**. Naša najbližšia dvojtisícovka. Vzdušnou čiarou skoro presne len 100 km od nás. Videli ho aj naši predkovia a niekedy bol Pressburčanmi nazývaný Snežník či Snehová hora. Najprv som tú horu obdivoval len spoza ťažšie prekonateľných hraníc, no keď bolo možné pred tridsiatimi rokmi k nej vyraziť bez formalít, šli sme. Celá rodina. Dá sa to od nás otočiť aj za jeden deň. Oplatilo sa. Vtedy a určite aj dnes.

Sissine úniky

Nie je to hocijaká hora. **Schneeberg** je horský masív v Dolnom Rakúsku, ktorého vrchol Klosterwappen sa nachádza v nadmorskej výške 2076 m n.m. Je to najvyššia hora Dolného Rakúska a najvyššia a zároveň aj najsevernejšia hora s výškou nad 2000 m n. m. v Alpách. Jej územnú dominanciu s okruhom viac ako 50 km (my vieme, že aj 100 km, pretože sa vypína už nad nížinami Karpatskej kotliny), prekonáva v Rakúsku len Großglockner.

Tak, ako tú horu vidíme my, videli ju už aj bohatší Viedenchania, ktorí túžili po turistike prakticky od stredoveku. Jej stránke sa využívali ako pasienky, zdroje dreva, jaskyne a podzemie hory na ťažbu rúd. Ako turisti na jeho vrcholy vystupovali rakúski cisári a šľachta už v 18. storočí (jeden z vrcholov sa volá Kaiserstein). No najznámejšou jeho obdivovateľkou bola, možno asi aj pre jeho blízkosť k Viedni, manželka Františka Jozefa I., cisárovná Alžbeta (Sissi). Hovorí sa, že keď ju unavil cisársky dvor so svojimi škrupami, ušla, kedy mohla, na jeho úbočia a hrebene. Túlala sa medzi pastierskymi rodinami na náhorných plošinách vrchu, prespávala v ich jednoduchých príbytkoch a s chuťou jedávala po domácky vyrobené syry. Teda, pokiaľ ju cisárski pátrači nenašli a nepresvedčili, aby sa vrátila plniť si svoje vládarske povinnosti. Asi to nemala jednoduché, ale možno aj preto, aby sa netúlala len tak, dal cisár vybudovať na hrebeni masívu v roku 1897 ozubnicovú úzkokojajku, ktorá na rozdiel od našich malokarpatských jazdí dodnes, dokonca cez sezónu aj tá pôvodná, úžasná s parným rušňom. Dlho si však túto železnicu a ani krásu prírody a pohyb v nej cisárovná Sissi neužila. Keď pozorujeme hrebeň Schneebergu, tak na jeho východnom výstupku vidno z diaľky malý vyčnievajúci bod. To bolo vraj jej obľúbené miesto, na ktoré dal jej manžel potom, čo ju zavraždili anarchisti v roku 1898 v Ženeve, postaviť na jej počesť kaplnku. Naozaj je od nej pekný výhľad do nížin a k tomu blízke okolie je porastené na prelome júna a júla množstvom Sissiných obľúbených kvetov. U nás napriek ich skromnej, ale jedinečnej kráse nemajú príťažlivý názov, voláme ich plesnivec. Rakúšania majú pre ne krajšie meno – *edelweiss*. Kvetena Schneebergu tvorí aj okrem Sissinho plesnivca samostatnú charakteristiku a výnimočnosť tohto pohoria. Blízkosť Panónskej panvy podmienila rast teplomilnejších rastlín ako v ostatných Alpách. Botanici hovoria o fenoméne Schneebergu zvaného Alpingarten. Už od skorého leta hýri tento horský masív z wettersteinského vápenca farbami. No a jeho členitá, skrasovatená náhorná plošina, plná obrovských závrvtov a do neskorého leta zasnežená, zásobuje rakúske hlavné mesto pitnou vodou od roku 1873 (!) cez 120 km dlhú vodovodnú prípojku I. Wiener Hochquellwasserleitung.

S nafukovačkou po rieke

Niekedy dávno, keď sme tam prišli a začali objavovať, čo sa dá a nedá v tomto pohorí absolvovať, som, samozrejme, o histórii hory a jej kvetene ešte vedel málo. Výnimočnosti sme nachádzali postupne, hoci hora nás uchvátila okamžite. Preto nechcem opisovať jednotlivé výstupy na hrebene či vrcholy. Tam si ich nájde každý nadšenec pre hory sám. Materiálov a podkladov je dnes v dobe internetu obrovské množstvo. Aj podľa nich si každý môže zvoliť komerčnejšiu cestu ozubnicou z malebnej dedinky Puchber, či lanovkou z osady Losenheim a zjednodušiť si výstup hore na plošinu i hrebeň. No najkrajšie a najtichšie je pobrat sa hore po žľaboch či bočných hrebeňoch. Nie je to jednoduchá vychádzka, prevýšenie môže dosiahnuť v náročnom turistickom teréne až 1400 výškových metrov, ale tie cesty po vápencoch, lúkach a kamenistých stržiach žľabov, padajúcich do rovín, stoja za to. Raz som tam zobrať kamarátov a pýtali sa ma na obťažnosť. Hovoril som, že tam chodia rakúski dôchodcovia z Viedne. V podvečer, keď sme si močili nohy v potoku, hovorili, že sa

teda tešia na dôchodok, kedy to asi zvládnu lepšie. Ale možno potom radšej tou ozubnicou... No, oplatí sa. Pre všetkých. Nemusíte ísť hneď rovno na hlavný hrebeň. Treba spoznávať aj bočné doliny s vodopádmi, vyjsť na podhorské chaty po lúkach, pasienkoch a nižších hrebeňoch a skúsiť v stržiach či na skalných vežiach ferrati. Schneeberg s Raxom na západe tvorí geologický celok, oddelený hlbokým, ľadovcom vyrytým Höllentalom, kde tečie rieka Schwarza. Úžasná dolina, skoro kaňon s tečúcou riečkou s nádherne modravou vodou a plážami, kde decká i rodičia nájdu celodenné uplatnenie pri nadháňaní pstruhov. A nejakú tú nafukovačku, ktorou sa zveziete v prúde pár sto metrov, sa v sparnom lete určite oplatí zobrať. Skúsili sme, vieme. Tak skúste aj vy. Či v lete na bežný turiz-

mus, na jeseň na túru v záplave farieb po okružnom chodníku, v zime si pošlapať na pásoch na vrchol v Schneegeben, alebo aj na jar, kedy sme zjazdili pomedzi kvitnúce čemerice na ly-

žiaciach firny v žľabe Krummeries ešte aj v polovici mája. A potom zase začína kvitnúť tá výnimočná kvetena. Chodíme tam stále znova a znova.

text a foto Jožo Páles

RECEPTY NA DEVÍNSKE VEČERY

Len si tak sadnúť za stôl a zanôtiť si, napríklad, že:

*„leto príde jedno ráno/rozkvitnutou dúhovou bránou/
problémy sa zrazu stratia/ak nie navždy, tak aspoň zatiaľ/
víno, voda, káva, páliš ako láva/ všetko nás dnes láka/
slnko, vietor, láska...“*

Poznáte? Áno, Peter Bič Projekt a k tomu inšpirácie
zo Soninej kuchyne...

MALINY S VANILKOU NA LETNÚ PARTY

750 g malín, 3 citróny, 1 vanilkový struk, 200 g trstinového cukru, 100 ml malinovice, 250 ml vodky

Maliny umyjeme, šťavu z citrónov vytlačíme, vanilkový struk pozdĺžne prekrájame a vyškrabeme z neho dužinu. Cukor uvaríme s 200 ml vody a necháme vychladnúť. Maliny s citrónovou šťavou zmixujeme na pyrú. Pretlačíme cez sitko. Zmiešame ich s cukrovou vodou, vanilkovou dužinou, vodkou a malinovicou. Naplníme do fľaše, uzavrieme a odložíme na týždeň do chladničky. Nalievame chladené.

LETNÉ KARÍ Z MASLOVEJ TEKVICE S CÍCEROM

2 šalotky, 3 strúčiky cesnaku, 1 cm čerstvého zázvoru, karí korenie a kurkuma podľa chuti, soľ, čierne korenie, 1 konzerva cíceru, paradajok a bio kokosového mlieka, 2 dl vody, 75 g kešu orieškov, 4 lyžice hrozienok, 1 veľká maslová tekvica (cca 750 g)

Šalotky s cesnakom a korením speníme na olivovom oleji. Pridáme všetky ostatné ingrediencie a uvaríme do mäkka. Ako prílohu podávame ryžu alebo indický chlieb naan.

MALINOVÝ OCOT NA ŠALÁT

1/2 l bieleho vínneho octu, 200 g malín

Ocot zohrejeme do bodu varu a odstavíme. Necháme vychladnúť na 40 °C. Maliny nasypeme do fľaše so širším hrdlom. Zalejeme teplým octom a uzavrieme. Necháme lúhovať na tmavom a chladnom mieste cca 2 týždne. Príležitostne pretrepeme. Potom prelejeme cez sitko do čistej fľaše. Môžeme ešte pridať zopár čerstvých malín.

QUICHE S HRÁŠKOM A PARMEZÁNOM

Korpus: 200 g hladkej múky, 125 g mäkkého masla, 1 vajíčko, soľ podľa chuti, 2 lyžice studenej vody. Vypracujeme cesto a vo fólii necháme v chladničke vychladnúť asi hodinu. Potom vyvalkáme na papieri na pečenie a vložíme do kruhovej formy.

Náplň: 4 vajíčka, 1 sladká smotana, 1/2 kyslej smotany, 1 tvaroh druhu ricotta, 2 strúčiky roztlačeného cesnaku, 80 g nastrúhaného parmezánu, soľ, čierne korenie, trochu nastrúhaného muškátového orieška. Premiešame a nalejeme na cesto do formy. Na povrch nasypeme 350 g blanšírovaného hrášku, resp.

čerstvého zo záhradky. Pečieme 35-40 minút na 170 stupňoch.

BAZALKOVO-LIMETKOVÁ SUMMER FESTIVAL LIMONÁDA

50 g trstinového cukru, 30 lístkov bazalky, 1 bio limetka (pokrájať), šťava z 3 limetiek, 900 ml vychladenej minerálnej vody

Všetky prísady zmiešame. A užívame leto v devínskych záhradách.

Krásne leto, Devínčania!

text a foto
Soňa Kolenčíková,
bylinkárka